

Regelrådet är ett av regeringen utsett oberoende organ vars huvuduppgifter är att:

1. Ta ställning till om nya eller ändrade regler är utformade så att de uppnår regelgivarens syfte på ett enkelt sätt och till en, relativt sett, låg administrativ kostnad för företag.
2. Bedöma konsekvensutredningarnas kvalitet.

Regelrådet tar inte ställning till förslagets politiska syfte.

Arbetsmarknadsdepartementet
Enheten för arbetsrätt och arbetsmiljö
103 33 Stockholm

Yttrande över Arbetsmarknadsdepartementets remiss av betänkandet Visselblåsare – Stärkt skydd för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden (SOU 2014:31)

Regelrådets ställningstagande

1. Regelrådet finner att syftet med förslaget uppnås på ett enkelt sätt och till relativt sett låga administrativa kostnader per berört företag. Förslaget tillstyrks.
2. Regelrådet finner att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Innehållet i förslaget

Utredningen lämnar förslag till en ny lag om stärkt skydd för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden, ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160) och ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Det som har varit utredningens uppdrag har bl.a. varit att analysera i vilka avseenden skyddet för arbetstagare som slår larm om missförhållanden, oegentligheter eller brott är i behov av att förstärkas och i så fall lämna nödvändiga författningsförslag.

Det framgår av remissen att utredningen, genom de fakta och den statistik som gått att samla in på området, anser att det finns omständigheter som talar för att det förekommer att arbetstagare i Sverige iakttar missförhållanden men avstår från att slå larm av rädsla för repressalier. Andra orsaker bakom att arbetstagare som iakttar missförhållanden avstår från att slå larm är att reglerna om det arbetsrättsliga skyddets gränser är otydliga och att det råder okunskap om vart en arbetstagare ska vända sig med sin iakttagelse.

Genom de lagförslag som presenteras ska arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden få stärkt skydd genom att arbetsgivare som vidtar repressalier mot den arbetstagare som slog larm kan bli skyldig att ålägga skadestånd till arbetstagaren. Arbetsgivaren ska också bli skyldig att, i den utsträckning som verksamheten kräver det, se till att det finns rutiner för interna larm eller vidta andra åtgärder som underlättar sådana larm. Genom den föreslagna ändringen i offentlighets- och sekretesslagen ska identiteten hos den som slår larm skyddas av sekretess. De föreslagna lagändringarna gäller för såväl privata och offentliga arbetsgivare. Det anges i remissen att ca 300 000 företag berörs.

Den nya lagen samt de två lagarna med ändringar ska träda i kraft den 1 juli 2015.

Skälen för Regelrådets ställningstagande

Administrativa kostnader

Utredningens förslag kommer att påverka de berörda företagens kostnader i form av att det införs en skyldighet för arbetsgivaren att, i den utsträckning som verksamheten kräver det, se till att det finns rutiner för interna larm eller vidta andra åtgärder som underlättar sådana larm. Den föreslagna författningen anger inte i detalj hur denna skyldighet ska fullgöras men det förs resonemang i betänkandet om att det kan röra sig om framtagandet av nya rutiner som formaliseras i instruktioner, reglementen eller uppförandekoder, att personer på arbetsplatsen utses att ta emot och behandla rapporter om allvariga missförhållanden etc. Hur mycket tid och kraft ett företag behöver lägga ned för att fullgöra skyldigheten varierar enligt utredningen på dess storlek och verksamhet. För att på ett övergripande sätt uppskatta företagens kostnader har företagen i betänkandet delats upp i grupper efter antalet anställda med en reservation om att en sådan uppdelning är grov i och med att skyldighetens omfattning även är avhängig andra faktorer än antalet anställda i ett företag.

I utredningen delas de berörda företagen, totalt knappt 300 000 företag som har anställda, upp i tre grupper; företag med 1-19 anställda, företag med 20-99 anställda och företag med fler än 100 anställda. På ett enkelt och pedagogiskt sätt presenteras de kostnader som väntas uppkomma för de olika grupperna med hänsyn tagen till hur mycket tid arbetet med de nya rutinerna tar tillsammans med hur ofta arbetet behöver göras. För de 278 530 företagen i den första gruppen kommer kostnaden att totalt uppgå till ca 55,5 mkr (200 kr/företag), för de 16 750 företagen i den andra gruppen kommer kostnaden att uppgå till ca 80 mkr (4 750 kr/företag) och för de 3 690 företagen i den tredje gruppen uppskattas kostnaderna till ca 66,5 mkr (18 000 kr/företag).

Det anges i betänkandet att det är svårt att dela upp de administrativa kostnaderna och de övriga kostnaderna som följer av att företagen måste se till att rutiner för larm tas fram. En uppskattning är dock att de administrativa kostnaderna inte bör uppgå till mer än 10 procent av företagens kostnadsökning. Det skulle enligt Regelrådet innebära att de administrativa kostnaderna av förslaget totalt sett uppgår till ca 20 mkr.

Även förslagets påverkan på antalet arbetsrättsliga tvister, och i förlängningen påverkan på företagens administrativa kostnader, diskuteras i betänkandet. Bedömningen är dock att förslaget inte medför några nya större administrativa kostnader för företag i samband med tvister.

Regelrådet finner att de administrativa kostnaderna till följd av förslaget är utförligt beskrivna och att syftet med förslaget uppnås på ett enkelt sätt och till relativt sett låga administrativa kostnader per berört företag. Därför tillstyrks förslaget.

Konsekvensutredningen

Av konsekvensutredningen framgår det på ett tydligt sätt vad som utredningen identifierat som problem och vad de föreslagna författningarna syftar till att uppnå. Vidare ges en beskrivning av hur förslaget överensstämmer med Sveriges internationella åtaganden, däribland EU, och ett alternativt förslag presenteras dessutom.

Gällande de berörda företagen anges de som nämnts i avsnittet ovan till ca 300 000, en uppgift som hämtats från SCB. Detta är enligt utredningen samtliga företag i Sverige som har anställda och företagen delas upp i tre grupper beroende på hur många anställda de har. Den kostnadsförändring som förslaget innebär för respektive grupp beskrivs sedan i både ord och belopp på ett tydligt och

tillfredsställande sätt. I syfte att dela upp de kostnader som presenteras i administrativa och övriga kostnader uppskattas, med reservation för att det är svårt att ange förhållandet mellan de två kostnadskategorierna, att högst 10 procent av kostnaderna bör klassas som rent administrativa kostnader. Andelen som utredningen valt är svår för Regelrådet att ifrågasätta samtidigt som det är positivt att försök för att dela upp kostnaderna gjorts. Det primära är enligt Regelrådet att utredningen på ett ordentligt sätt beskrivit de moment som förslaget kräver av företag och vad den uppskattade totalkostnaden av detta blir.

Som nämns i avsnittet ovan beskrivs det i betänkandet hur antalet arbetsrättsliga tvister i och utanför domstol kan komma att påverkas av de föreslagna reglerna. Det anges att det är mycket svårt att bedöma hur många mål förslaget kommer att leda till men frågan är av intresse då ett ökat antal tvister, både domstolstvister och tvister utanför domstol, kan innebära högre kostnader för företag. Det framgår av uppskattningar som presenteras i konsekvensutredningen att antalet tvister i domstol kan väntas öka med ca 60 per år samtidigt som tvisterna utanför domstol kan bli mellan 600 – 6 000 per år. Detta är siffror som innefattar samtliga arbetsgivare, d.v.s. också arbetsgivare som inte är företag. Det innebär att antalet tvister som berör företag är lägre.

Slutligen diskuteras i konsekvensutredningen även hur förslaget kan komma att påverka företagens konkurrensförmåga och särskilda konsekvenser för små företag. I huvudsak beskrivs konsekvenserna som positiva i och med att förslaget bör leda till att konkurrensskadliga missförhållanden i högre grad avslöjas och att det blir svårare för företag att tillskansa sig konkurrensfördelar genom otillbörligt agerande. Det anges att en sundare konkurrens också är positivt för små företag och att då förslaget innebär att skyldigheten att införa rutiner för interna larm är proportionerlig tas hänsyn till små företags verksamhet. Dock vill Regelrådet framhålla att små företag som drabbas av oriktiga anklagelser generellt sett har det ekonomiskt svårare att bemöta dessa än större företag. Detta är en konkurrenspåverkande aspekt som Regelrådet saknar en beskrivning av i konsekvensutredningen. Utöver det finner Regelrådet inga övriga skäl att ifrågasätta utredningens beskrivning av hur konkurrens och små företag påverkas.

Sammantaget finner Regelrådet att konsekvensutredningen uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 8 oktober 2014.

I beslutet deltog Karin Lindell, ordförande, Lennart Palm, Claes Norberg och Sten Nyberg. Ärendet föredrogs av kommittésekreteraren Gustaf Molander.

Karin Lindell
Ordförande

Gustaf Molander
Föredragande